

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Det unge Tyskland (1890)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 632. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes06-shoot-idm139753868549024/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Et og Andet kunde vel en Natvægter føle saadan, Intet deraf kunde han udtrykke saadan — og hvert Minut falder Masken. Nu og da forekommer — i fuldendt anskuelig Form — Udtryk af en folkelig Harm. Saaledes dette mod et Hofkryb, der har udsuget Landet, og i hvis Vinduer der nu under hans Sygdom er Lys:

Hvorfor han ej sover, men i Basen har revet i Stykker sit Linned?
 En hæderlig Mand sover lettelig godt: en Skurk har sit Helved i Sindet.
 Han har af Landets Marv, den Snog, sig suget saa fuld, som han evned.
 En Menneskealder igennem han tog, løj, stjal, bedrog, til han revned.

Men saa forekommer der ogsaa Udtryk for Had og Forbitrelse, der hører de ufolkelige Krese til, saaledes højst leffærdige Raad til en ung dejlig Dame, der er bleven gift med en gammel Synder, om hvorledes hun skal hævne sig paa sin Gemal. Undertiden tager ogsaa Natvægterens Tanker og Drømmerier en højere Flugt. Han støtter sig til en gammel Kanon, som ligger der blank og tam paa Volden. Engang fløj dens Hjul paa erobret Grund over Lig og over Levende, engang gav den Takten an i Vaabendansen; thi der staar et kronet N. ved dens Fængsel. Nu høres den kun, naar en stakkels Fange er brudt ud af sit Fængsel, eller paa Majestættens Navnedag, eller naar en Prinsesse er bleven født. Men Taalmodighed! tilraaber Natvægteren Kanonen: Snart kan du maaske paany lade dine Kugler hagle over Fjenden; vær blot stum saalænge, min Veteran, saa de ikke fornagler din Mund som de knebler os andre. — Her er, som man ser, Masken helt kastet.

Efterat Dingelstedt havde forladt Hessen, fulgte Samlingen *Nachtwächters Weltgang*, hvor Digteren ikke mere optræder i Natvægter-Monduren, men som elegant Revolutionær. Det gaar her ud over de daarlige Fyrster, over Forholdene i Hessen, Prøjsen, Hannover, og over den falske tyske Patriotisme: «Hvad er, I Herrer, en tysk Patriot? — En Mand, der om Søndagen tjener Vorherre og om Hverdagen sin Konge. Hvad vil, I Herrer, en tysk Patriot? — For sig et Embed, en Titel og et Baand, Brød for sine ægte Børn og Arve-Fyrster for sit Land. — Ud af Templet, tyske Patrio., før dit Kys, du Judas, har myrdet Friheden bagfra!»

Nogle Maaneder derefter var Dingelstedt Hofraad og Legationsraad, havde Embed, Titel og Baand. At han var bleven en

Anden, kunde selvfølgelig Ingen tro. Det kan ikke undre, at man bedømte hans Handlemaade med Strenghed, undertiden paa ret hadefuld Maade. De talrige Aktstykker, som senere hen er fremkomne om hans Karakter og Liv, særligt Julius Rodenbergs Offenliggørelser i *Deutsche Rundschau* 1889—90, stiller hans Færd i et mildere Lys end det, hvori den stod for Samtiden. Hans Handlemaade var uskøn og ufin, men ikke lav. I og for sig var der ikke noget Ondt i at han modtog en Stilling som Forelæser hos en dannet og elskværdig Fyrste. Fejten var, at han kort i Forvejen havde taget Munden saa fuld af folkelige Talemaader og fyrstefjendske Udfald uden at mene noget Alvorligt dermed.

Han var i høj Grad en Kunstnernatur, men tillige i høj Grad Forstandsmenneske, var nydelseslysten og herskesyg, ude af Stand til i Længden at taale den Ydmygelse, som det er at være fattig og derfor overset; var fremfor Alt grebet, og stærkt grebet af det Indtryk, at han ved at gaa videre ad den Vej, paa hvilken han var slaaet ind, bar sig ad som et Tossefaar. Hvad vandt han ved af doktrinær Ærbarhed at holde sig tilbage fra alle ansete Stillinger og høje Pladser! Hvad vandt Verden ved, at de Rigtbegavede i Kraft af en taabelig Livsregel overlod Titlerne, Pengene, Ordenerne, Æresposterne og Embederne til de Dumme! Var det Midlet til at forbedre Tilstandene? Hans Attraa var at være den Herskende paa et kunstnerisk Omraade, løse store sceniske Opgaver, lede store Teatre, glimre ved Hoffer, foretrakkes af skønne Kvinder. Vilde han kunne opnaa Sligt som landflygtig Skolelærer, som Korrespondent for *Allgemeine Zeitung*? Hvem vilde i Længden agte ham som fattig og uafhængig Bladskriver, hvem vilde i Tidens Løb ikke agte ham som indflydelsesrig Hofmand! Vistnok vilde der blive Skraal, naar han fulgte Kaldet — blot han ikke havde skrevet det fordømte Digt til Herwegh! — men her gjaldt det om rolig Fripostighed, om uigennemtrængelig Ironi, om smilende Kulde, om den Overlegenhed, der lod Modstanderne skraale sig trætte, og den besad han.

Han blev som bekendt ikke blot en Hofmand, men i Løbet af sit Liv Bestyrer for en hel Række af Hofteatre — i Stuttgart, München, Weimar — og tilsidst den mægtige Direktør for Burgteatret i Wien.